

Szenészi Katalin

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Könyvtári Központjának rövid története

Költözések, szerkezeti felépítés

Ha a központ és a könyvtár szavak kapcsolatát halljuk egy nagyobb épület jut eszünkbe, ahol az olvasók kéréseit sok könyvtáros teljesíti, számos szolgáltatás áll rendelkezésre egy helyen a tudásszomj enyhítésére. A JGYTF-en nem egy helyen található a könyvtári szolgáltatások minden szintje. A széttagoltság okára az intézmény történetében találhatunk választ.

A JGYTF 125 éves könyvtárát négyszer állították fel az intézmény sorsfordulóit után. Mind a négyszer a tanított diszciplínák szerint. A könyvtárunk múltja homályba vész; írás nem szól róla, csak tárgyi emléktöredékek vannak. Régi könyvek pecsétjei, címkéi, némi katalógusmaradvány, néhány fénykép vall a kezdetekről. A főiskola gazdag RMK anyagának pecsétjei bizonyítják, hogy a könyvtárat intézményünk elődjénél négy évvel korábban, 1869-ben, a Budai Állami Tanítóképző keretei között állították fel. A tanárképző főiskola jogelődjét Budapesti Állami Polgáriskolai Tanítóképző Intézetként 1873-ban hozták létre és csatolták a Paedagogiumhoz. A két tanítóképző a tantárgyak szerint szerveződő szemináriumok könyvtárait 1911-ig közösen használta. Amikor az elemi tanítóképző új épületbe költözött, a polgári tanítóképzőre hagyta könyveinek nagy részét. Az állománygyarapítás vásárlással és ajándékozással történt. Ebből az időszakból származik az az RMK anyag, amit a főiskola máig megőrzött. Az ajándékozók közül ki kell emelni Kiss Áront, az intézmény tudós tanárát, majd igazgatóját, az egykori pedagógiai szakírót, az első Országos Pedagógiai Könyvtár megszervezőjét.

1923-ban a Paedagogium és az Erzsébet Nőiskola egyesítése és Szegedre költözése után az épület oly szűknek bizonyult, hogy a könyvek egy részét hosszú időn át nem tudták elhelyezni, pusztulásnak indultak. A helyszűke, az oktatott tárgyak szerinti könyvelhelyezés tradíciója, a könyvtárkezelés tanárookra és diákokra háruló feladatai okán a könyvek ismét tanszékekre kerültek.

A II. világháborúban az épületet katonai célokra foglalták le, berendezéseit Sopronba szállították, a főiskola könyveit pincékben helyezték el. 1944. október 11-én kezdődött meg az épület és a felszerelés visszaszerzése. 1945-ben a főiskola megkezdte működését. A könyvtárat a helyhiány miatt ismét a tanszékeken állították fel. A könyvtári feladatokat oktatók látták el, később helyenként adminisztrátorokat, 1962-től a nagyobb állománnyal bíró tanszékeken függetlenített könyvtárosokat alkalmaztak. Az 1950-es években kezdett dolgozni az első függetlenített könyvtáros, Kajtar Gizella, nem a szakmai irányítás, hanem a leltári fejelem miatt. Ebben az időben a Petőfi Kollégiumban volt a könyvtár. 1960/61-es főiskolai értesítőben szerepel Simor Jánosné könyvtáros neve, aki központilag leltározta a könyveket, és szerzői katalógust épített. Létszámban fokozatosan bővült a Központi Könyvtár. A munkacsoport szerzeményezéssel, feldolgozással, módszertannal, és tájékoztatással foglalkozott. Az 1962/63-as főiskolai értesítőben már külön címszóban szerepel a könyvtár. Az 1973-ban megjelent Almanach így ír a könyvtárról: „A főiskola könyvtára az oktatók és a hallgatók felkészüléséhez, tudományos munkájához biztosítja a könyvtári dokumentációs szolgálatot. A könyvtár

vezetője irányítja a tanszéki könyvtárak munkáját.” Az 1970-es években alakult meg a Főiskolai Közművelődési Könyvtárosi Kör. Az akkori Központi Könyvtár vezetője és a Teleki Kollégium igazgatója kezdeményezésére alapfokú könyvtáros képzés indult.

1979-ben fölcillant a remény, hogy egy új önálló épületbe költözzön a könyvtár. A tervrajz is elkészült: a kétemeletes épületben a könyvtár mellett étterem és konyha kapott volna helyet a földszinten, az emelet teljes területe olvasóterem lett volna, kutatószobákkal. A terv csak terv maradt.

1979-től kísérletképpen három tanszéken áttértek a könyvesbolti vásárlás helyett a Könyvtárértékesítő Vállalat Könyvtárellátó Osztályától (KELLO) történő beszerzésre. Így a könyvek katalóguscédulákkal, Cutter-számokkal ellátva érkeztek. A kísérlet sikeres volt, ezért 1980-tól a beszerzett könyvek nagy részét a KELLO szállította minden egységnek. A könyvtárosoknak több idejük maradt az olvasókkal való foglalkozásra, szakirodalom-gyűjtésre, a könyvtárhasználat oktatására.

1989-ben a Hámán Kató utcai (ma Szent Ferenc utca) épületbe költözött a Központi Könyvtár, sajnos továbbra is szűkös körülmények közé. Az épületcserét az indokolta, hogy az 1989/1990-es tanévben megalakult Könyvtártudományi Tanszék is ebben az épületben nyert elhelyezést, szakmai kapcsolatok szempontjából szerencsés volt a földrajzi közelség. 1990-ben Kiss Ferenc irodalomtörténész igen értékes könyvtárát megvásárolta a főiskola, mely feldolgozás után a Magyar Irodalom Tanszék könyvtárában nyert elhelyezést. 1990-ben szerezte be a Központi Könyvtár első számítógépét, amelyet azóta számos újabb követett. Ebben az évben csatlakozott a könyvtár a Könyvtári és Informatikai Kamarához.

1993 nyarán a Központi Könyvtár ismét költözött. A főiskola a Kossuth Lajos Lakta-

nyától kapott épületeket a Hattyas sor 10. szám alatt. Ide költözött a könyvtár öt irodába, ahol a szerzeményezés, az állományba vétel, a feldolgozás és a tájékoztatás folyik. 1994-től nevezik egységünket Könyvtári Központnak (Központi Könyvtár helyett), mivel a helyszűke miatt nem tud a teljes körű könyvtári szolgáltatást egy helyen nyújtani.

Raktározási rend, katalogizálás, leltározás és szerzeményezés

Az 1873-ban alapított Budapesti Állami Polgáriskola és a hozzácsatolt Paedagogium 1911-ben bekövetkezett helybeni szétválásig közösen használta a könyvtárat. A közös könyvtárhasználat rendje a Szegedre költözésig megmaradt. A raktározás egyszerű alfabetikus jelzettel történt, amelyből a római szám a szemináriumi tárgyat jelölte.

A Szegedre költözés után új, négylépcsős jelzetet alakítottak ki. A római számok az oktatott tárgyat, mint főosztályt, a latin kisbetűk az osztályt, a nagybetűk az alosztályokat jelentették; az alosztályoknál az arab szám folyószámként szolgált. Ez a rendszer biztosította a tárgy szerinti keresést. Feltételezhető egy olyan szerzői katalógus, amelynek céduláin a tárgyi raktározási jelzet elemeit használták. Ebből azonban olyan minimális töredékekkel rendelkezünk, hogy nem állapítható meg a katalógus megléte.

A II. világháború után újra leltározási, katalogizálási, raktározási munkába fogtak – szakember bevonása nélkül. Ez a munka meg az 1949/50-es tanévben is folyt. A könyveket a többi taneszközzel együtt a kitömött baglyokkal, az emberi csontvázzal vegyesen az állóeszköz leltárba írták be. Később a tanszékek egyedi nyilvántartású leltárkönyveket fektettek fel nyitótételként, a tanszékek állományának összesített darabszámát és értékét rögzítették. Így megte-remtődött a leltári feyelem alapja, valamint az állomány egybevonása. Megszüntetve

a korábbi négylépcsős jelzetű rendszerező raktározást, sima leltári folyószám rendjében leltároztak (néhány tanszék kivételével). Ehhez kézzel írott szerzői katalógust szerkesztettek. Hősies munka volt mindez, de a tartalmi keresés 1968-ig lehetetlen volt. Az 1960-as években a létszámban fokozatosan bővülő Központi Könyvtár megvalósította az egységesítést a beszerzésben, feltárásban, ellenőrzésben, de a huszonhat különálló egységre tagoló könyvállomány tartalmi feltárása felemás módon oldódott meg: tanszéki szakkatalógusok felállításával anélkül, hogy központi szakkatalógus készült volna.

1980-tól a Központi Könyvtár teljesen áttért a Könyvtárértékesítő Vállalat Könyvtárellátó Osztályától történő beszerzésre a könyvesbolti vásárlás helyett. A könyvek katalóguscédulákkal, kölcsönző kártyákkal érkeztek. A katalóguscédulák felhasználásával megkezdődött a központi szak- és a tanszéki tárgyszó katalógus építése.

1994-től 1997-ig a PCLIB integrált könyvtári rendszer alkalmazásával történt az állományba vétel, a katalogizálás.

1997-ben tért át a Könyvtári Központ a Voyager integrált könyvtári rendszer használatára. Katalógusunk így elérhető az interneten (<http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/voyager/opac>) keresztül.

A Könyvtári Központ munkatársai voltak:

Bali Péterné	1975–1986
Barátné Dr. Hajdu Ágnes	1986–1988
Bartók Pálné	1966–1972
Csompilla Mária	1980–
Farkas Mihályné	1972–1984
Dr. Gábor Kálmánné	1988–1992
Gaál Károlyné	1970–1988
Groditzki Sándorné	1978–1986
Horváth Eszter	1995–1996
Horváth Gáborné	1977–

Kajtár Gizella	1953
Karikó Sándorné	1976
Kozma Gyula	1969
Molnár Katalin	1992–1995
Molnár Mariann	1990–1993
Németh Istvánné	1972–1986
Nagy Júlia	1972–1976
Nagyné Márton Valéria	1990–1993
Perényi Sándorné	1976
Rátkai István	1973
Dr. Simon Emilné	?–1990
Simor Jánosné	1960–1966
Dr. Szórádi Zoltánné	1983–1994
Szil Tamásné Szabó Szibilla	1990
Tóth Endréné	1963
Dr. Ventilla Sándor	1967–1973

Bibliográfia

- ☞ ÁBRAHÁM EDIT: Egy főiskolai könyvtár hétköznapijai. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1980. 1–2. sz. 3–7. p.
- ☞ BALI PÉTERNÉ: A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola könyvtára. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1979. 4. sz. 167–169. p.
- ☞ Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1989. 1–2. sz. 114–115. p.
- ☞ Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1990. 1–2. sz. 122 p.
- ☞ Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1990. 3–4. sz. 203. p., 212–213. p.
- ☞ Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1991. 1–2. sz. 97. p., 109. p.
- ☞ Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1991. 3–4. sz. 182–183. p.
- ☞ Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. In *Csongrád Megyei Könyvtáros* 1992. 1–2. sz. 74–75. p.
- ☞ Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1992. 3–4. sz. 208–209. p., 228–229. p.

- ☞ *A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola évkönyve, 1978/1979.* Szeged, 1980
- ☞ MOLNÁR KATALIN: Hét épületben 33 könyvtár. In *Tűz*, 1991. 11. sz.
- ☞ NÉMETH ISTVÁNNÉ: Egy stúdium iránt való jámbor szándék. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1979. 3. sz. 99–101. p.
- ☞ NÉMETH ISTVÁNNÉ: Adottság és lehetőség határán. In *Csongrád Megyei Könyvtáros*, 1981. 1–2. sz. 15–18. p.
- ☞ *A Szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola évkönyve, 1990/91. és 1991/92. tanév.* Szeged, 1992
- ☞ *A Szegedi Pedagógiai Főiskola értesítője, 1960/61.* Szeged, 1960.
- ☞ *A Szegedi Pedagógiai Főiskola értesítője, 1961/62.* Szeged, 1961
- ☞ *A Szegedi Pedagógiai Főiskola értesítője, 1962/63.* Szeged, 1962
- ☞ *A Szegedi Tanárképző Főiskola Évkönyve az 1963/64-es tanévről.* Szerk.: KÁVÁSSY SÁNDOR. Szeged, 1964.
- ☞ *Tájékoztató füzet az I. éves főiskolai hallgatók részére, 1994/95 tanév.* Szeged, 1994.
- ☞ *Tanárképző Főiskola, Szeged: Almanach.* Szeged, 1973.

VASÚTI KÉPESLAPOK (7.)

A 375, 693 PÁLYASZÁMÚ SZERTARTÁNYOS GŐZMOZDONY
VIZET VÉTELEZ ACSA-ERDŐKÜRT ÁLLOMÁSON
FÉNYKÉPEZTE DR. KUBINSZKY MIHÁLY 1970. AUGUSZTUS 19-ÉN